במה מדליקין פרק שני שבת

כא.

למאי נ"מ למקח וממכר. פשיטא ליה להש"ס שהיו מכירין השעוה והעטרן כדאמרינן שעוה קירותא לכך קתמר למאי נ"מ למקח וממכר שאם נדר לתת לחכירו שעוה יתן לו פסולתא דדובשא ואין יכול לכופו לתקן לו וכן עיטרן אבל לעיל דקאמר מאי לכם שוכא דארזא לא קאמר למאי נ"מ לפי שלא היו מכירין בשם לכם ומפרש שהוא שוכא דארזא:

מפני שאין נמשכין כו'. שמעתי ממהר"א ז"ל ששמע בשם שיש רק גר א' בשר בבית ב"י זה חסור ולא יעה שאר גרות שבחדר ושבמרתף וכ"ש מקולי אומר דבר שיכול לעשות בלא גר כגון להוליא יין מן החבית מותר להשתמש לאור כל גר [תוספות ישנים]:

חלב מהותך וקרבי דגים שנימוחו נותן לתוכן שמן כו'. [6]קרבי דגים אלו הייו שמן דגים דשמן דגים שרי ליה מתני' בעייה (לקמן דף מד.): **שמחת בית השואבה שאני.** פיתה שרי להדליק והא אלו זורק קרבן הוא ואמר בפ"ב דקידושין (דף נד. ושם) בגדי כהונה שבלו מועלין בהן ודוחק לומר לב ב"ד מתנה עליהן ב)דמה זורק יש להן להתנות בשביל זה ונראה לר"י דהוא"ל ולכבוד הקרבן היו עושין דכתיב ושאכתם מיס בשמן (ישעיה יב) זורק קרבן תמוב ליה והא דאמר (סוכה פ"ה דף נג.) בוכרת אשה מטין אור בית השואבה אבל במקדש לא שייכא אלא שהיתה יכולה לברור ומיהו בירושלמי דייק מהכא דקול ומראה ורים אין בהן משום מעילה וקשה לר"י מאי פריך [5]ממכנסי הכהנים הלא היה בהן פשתן דכתיב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר (שמות כח) וטוב לפתילה דהוי ככרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו ובשבת הוא דאסור שמא יליף בעייה אבל במקדש לא שייכא הך גזירה ונראה לר"י דכיון שאין מן הפשתן אלא רביע בטל בשאר מיניס והוי כאילו אין בו פשתן כלל: **ומותר** להשתמש לאורה. ופ"ת מנא ליה לרבא דסבר רב הונא דמותר להשתמש לאורה דילמא הא דאמר אין מדליקין בשבת משום דסבר כבתה זקוק לה ואין

למאי נפקא מינה למקח וממכר: [6]ת"ר כל אלו שאמרו אין מדליקין בהן בשבת [א]אבל עושין מהן מדורה בין להתחמם כנגדה בין להשתמש לאורה בין ע"ג קרקע בין על גבי [א] [7]כירה ולא אסרו אלא לעשות מהן פתילה לנר בלבד: ולא בשמן קיק וכו': מאי שמן קיק אמר שמואל שאילתינהו לכל נחותי ימא ואמרו לי עוף אחד יש בכרכי הים וקיק שמו רב יצחק בריה דרב יהודה אמר משחא דקאזא ריש לקיש אמר קיקיון דיונה אמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי קיקיון דיונה [8]ולצלוליבא דמי ומדפשקי רבי ועל פום חנותא מדלן יתיה ומפרצידוהי עבדי משחא ובענפוהי נייחן כל [9]בריחי דמערבא אמר רבה [2]פתילות שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מפני שהאור מסכסכת בהן שמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן מפני שאין נמשכין אחר הפתילה בעא מיניה אביי מרבה שמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מהו שיתן לתוכן שמן כל שהוא וידליק מי גזרינן דילמא אתי לאדלוקי בעינייהו או לא א"ל [3]אין מדליקין מאי טעמא [4]לפי [10]שאין מדליקין איתיביה [11]כרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו (אמר) [12]רשב"ג של בית אבא היו כורכין פתילה על גבי אגוז ומדליקין קתני מיהת מדליקין א"ל אדמותבת לי מדרשב"ג סייעינהו מדתנא קמא הא לא קשיא [13]מעשה רב מ"מ קשיא מאי לאו להדליק לא להקפות אי להקפות מ"ט דת"ק כולה רשב"ג היא וחסורי מיחסרא והכי קתני כרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו [5]בד"א להדליק אבל להקפות מותר שרבן שמעון בן גמליאל אומר של בית אבא היו כורכין פתילה ע"ג אגוז איני והאמר רב ברונא [14]אמר רב [6]חלב מהותך וקרבי דגים שנמוחו אדם נותן לתוכו שמן כל שהוא ומדליק הני מימשבי בעינייהו והני לא מימשבי בעינייהו וגזרו רבנן על חלב מהותך משום חלב שאינו מהותך ועל קרבי דגים שנמוחו משום קרבי דגים שלא נמוחו וליגזור נמי חלב מהותך וקרבי דגים שנמוחו שנתן לתוכן שמן משום חלב מהותך וקרבי דגים שנמוחו שלא נתן לתוכן שמן [15]היא גופה גזירה א) ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה: תני רמי בר חמא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת [16]אין מדליקין בהן במקדש משום שנא' [17]להעלות נר תמיד הוא תני לה והוא אמר לה כדי [18]שתהא שלהבת עולה מאיליה ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר תנן [19]מבלאי מכנסי כהנים ומהמיניהם היו מפקיעין ומהן מדליקין שמחת בית השואבה שאני ת"ש דתני רבה בר מתנה [20]בגדי כהונה שבלו מפקיעין אותן ומהן היו עושין פתילות למקדש מאי לאו דבלאים לא [21]דבוץ: אמר רב הונא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן בחנוכה בין בשבת בין בחול אמר רבא מאי טעמא דרב הונא קסבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה ורב חסדא אמר מדליקין בהן בחול אבל לא בשבת קסבר כבתה אין

מקח וממכר. למאן דמתני למזכן שעוה ליתיב ליה פסולתא דדובשא: **אבל עושין מהן מדורה.** היסק גדול שאחד מנעיל ומדליק: **לנר.** קרוי"ל: **בשמן קיק.** שמן של עוף אחד נותנין בנר: **מפני דקאזא.** שמן שעושין מגרעיני למר גפן שקורין קוטו"ן: **קיקיון.** כעין אומה של יונה: **לדידי חזי לי.** מין קיקיון דיונה: **ומדפשקי רבי.** בבלעי המיס הוא גדל: **ועל פום חנותא מדלן יתיה.** על פוס המעויות מדלין אותו לגל ולרית טוב: **מפרצידוהי.** מגרעיניו: **נייחין.** שוכנין: **בריחי.** חולין: **מסכסכת.** כמין סכין פגומה מסכסכת בבשר אגמיל"ד בלע"ז שאין אורו זקוף וזוט כמקום אחד אלא נדבך וקופך. ליבא אחריבא מסכסכת בהן אינה נכנסת תוך הפתילה אלא סביב מבחוץ כמו סיכסכה אבגיו ב) ברוא"ט בלע"ז: **שאין נמשכין.** ואתי לבטות: **שמן כל שהוא.** שבשמן המיען בתוכו ממשיכו לאחר הפתילה: **לפי שאין מדליקין.** בעייהו וגזרינן הא אטו הא: **כרך דבר.** לעשות פתילה על גבי דבר שאין מדליקין בו כגון פסול פתילות דמתני': **קתני מיהא.** בדר"ש מדליקין ואע"ג דאגוז לא חזי לפתילה על ידי תערובת שפיר דמי: **מעשה רב.** הואיל ומעיד שכך היו של בית אביו עושין הלכה היא: **מאי לאו להדליק.** היו כורכים שמדליק הפתילה עם האגוז: **לא להקפות.** לא היו מדליקין האגוז אלא סומך עליה הפתילה להניפה שלא תטבע בשמן. ולפ הכרחל מתרגמינן וקפא פרזלא (מלכים ב ו): **חלב מהותך.** פונד"ר בלע"ז: **כני מימשבי בעייהו.** אחר הפתילה ובלא תערובת שמן נמי חזי אלא דגזור רבנן מהותך אטו איט מהותך הלכך בעייהו גופה גזירה ואנן ניקום וניגזור ע"י תערובת אטו בעייהו: **והוא אמר לה.** מפרש מאי תלמודא והיכי משמע מהאי קרא: **ולא שהא עולה כו'.** ולא שהא לריכה תיקון והטייה: **מבלאי מכנסי הכהנים.** ממכנסי הכהנים הבלואים: **היו מפקיעין.** קורעין ועושין פתילות בשמחת בית השואבה שהיא בעזרת נשים: **ומהמיניהם.** של בלואים הם דכתיב ב) ואת האבנט שש משזר ותכלת וארגמן וקי"ל תכלת עמרא הוא ג) ותני' לעיל ד) בענין שבת הוסיפו עליהן של למר לפסול וקתני מדליקין בהן במקדש: **שמחת בית השואבה שאני.** אלא כתיב להעלות בה ולאו דאוריתא היא: **מאי לאו דבלאים.** כגון אבנט: **בבבה.** גר תחוכה: **זקוק לה.** לתקנה הלכך צריך לכתחלה לעשות יפה דילמא פשע ולא מתקן לה: **ומותר להשתמש לאורה.** הלכך בשבת אסור שמא יטה לאורך תשמיש: אין

גם במקדש אין מדליקין בהם שנאמר להעלות נר תמיד. והא דתנן מבלאי מכנסי כהנים ומהמיניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין, והאבנט יש בו צמר. הני לשמחת בית השואבה, אבל למנורה אין מדליקין אלא בשל בדין וכבר פירשנוהו היטב בראיות בפרק החליל.

ז) לפנינו ליתא בגמ' הני משמן דגים ותולי דכיון לת"ש לקמן דף כ"ו ע"א אלא מעייהו דבר כרוגא ומפרש כפי ר"ח שם בתוס' ודר"ק דיטב. ועי' תוס' כאן ד"ה אלא.

מסורת הש"ס

ו) תוספתא פ"ב, כ) כ"מ מנורה, ג) ערוך פי' אלון ברק, ד) [ע"ל כריתי פי' ערוך ערך כרם ובמתורגמן], ה) מ"ט ת"ל לפי שאין כל"ש, רש"ל [ועי' בערוך ערך לפי פי' שאין מדליקין לגומר הכלה היא כך שאין מדליקין], ו) כ"מ שאינו מדלקין, ז) תוספתא פ"ב, [ע"ל רשב"ג אומר] ח) [לקמן מכו: כ"ב פב. קל:] נדה סב:, י) [לקמן כד:], כ) [לעיל יח: ביצה ב. וב"נ], ל) לעיל כ., מ) יומא כב. סוטה נח., נ) [כ"ק י.], ס) [שבת נט.], ע) [יומא ד:], פ) [לקמן כ:], צ) [כ"ל מהמתי' דהיינו לפנינו ועי' רש"ס].

תורה אור השלם

ו. וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

שמות כז כ

גליון הש"ס

גמ' אין מדליקין פ"ם לפי שאין מדליקין. כעין זה עיתוסין דף לו ע"א מדר"ק דף כו ע"ב נינין דף ס ע"א מה דף ס ע"א וכן בגמרא התורה ויקרא כ"ב אשר יסיה בו מום לא יקרב כי כל איש אשר בו מום לא יקרב ועי' רשב"ם קדושין דף ו ע"ב ד"ה ר"נ: שם שבנים ופתילות בו' אין מדליקין בהם בשבתות. ק"ל למאי נקט שבנים הא נמקקם אין מדליקין רק בשמן זית יין: תוס' ד"ה חלב מהותך בו' קרבי דגים לאו הייט. ע"ל דף כו ע"א תוס' ד"ה אילמא מיעייהו דבר כרוגא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' פירה. נ"ב מנורה ניקמה ר"ף וי"פ וכן בתוספתא:

לעזי רש"י

קרוי"ל [קרישי"ל]. מנורה.
קוטר"ן. כותנה.
אגמילי"ד [אינגמשלי"ד]. לסבן. לבלבל.
ברואיש"ט. כויה שחורה.
פונד"ר [פונדר"ד]. נמס. [על שומן].

מוסף רש"י

מעשה רב. למילף מניה, דכיון דסמיך למעגל עוכדא לקולא ד"מ הלכתא היא (לקמן קכו:). גזירה לגזירה. תלה לעיל יא כ. מבלאי מכנסי כהנים ומהמיניהם. ממכנסי כנגד הבגד שהיו משל צמר ומפקעייהם היכנים קורעין לעשות פתילות (סוכה נא.) לשמחת בית השואבה כאן (יומא כג.). מפקיעין. לשון קריעה (שם).

עין משפט נר מצוה

ה א מי' פ"ג מהלכות שבת הלכה יט קתני לאיין סה טיר שו"ע סי"ם סימן רעה סעיף ח:
ו ב מי' פ"ה מהל' שבת הלכה ה קתני שם עור ש"ע סי"ם סימן רפד סעיף ח ג:
ז ג מי' שם הלכה מ עור ש"ע שם סעיף ד:
ח ד מי' שם הלכה ו עוש"ע שם סעיף ב:
ט ה מי' שם הלכה מ עוש"ע שם סעיף ה:
י ו מי' פ"ג מהלכות מלכים ומלחמות
יא ז ח מי' פ"ם מהלכות כלי המקדש הלכה ו:

תוס' ישנים

א) וא"ת אמאי הוי גזירה לגזירה מהיחן אטו אפילו מהיחן ושאינו מהיחן שמן יעה א"ל דמתא גזירה היא דא"ל אלא יעה ירכיכן פי' דהא דאמר לעיל נמעמין אחר הפתילה לא מטוס שמא יעה אלא שמא יכנה ולינה אלים בית:
ב) יעוד אלא מגיגו לב כ"ב טוב דכיון דכבר קדשו נגבי כבוזה לא נפקי לחולין בלא פדיון:

רבינו חננאל

ת"ר כל אילו שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת משום פסול פתילות. אבל עושה בהם מדורה בין להתחמם כנגדה בין להשתמש לאורה בין ע"ג קרקע בין ע"ג מנורה. לא אסרו אלא לעשותן פתילה לנר בלבד. בשמן קיק. שמואל אמר (עץ) [עוף] ושמו קיק, ר"ל אמר קיקיון דיונה. אמר רבה פתילות שאמרו חכמים אין מדליקין בהם. מפני שהאור מסכסכת בהן. שמנים שפסלו מפני שאין נמשכין אחר הפתילה. בעא מיניה אביי מרבה שמנים שאמרו חכמים להדליק בהן בשבת מהו לתת לתוכן שמן ולהדליק. א"ל אמר לפי שאין מדליקין, כלומר כיון שאין מדליקין בסני עצמן, כשישלים השמן (שנתן בתוכו) [שנתן בתוכן]. שוב אין מדליקין שכבר אמרנו אין נמשכין אחר הפתילה. ואותיב עלה ותרצה הכי, כרך דבר שמדליקין בו על גבי דבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו, בד"א להדליק אבל להקפות. פירוש להעבות ראש הפתילה להרבות אורה פרחי. שרשב"ג אומר של בית אבא היו כורכין כו', וקי"ל (כרבא) [כרבה]. איני והא אמר רב ברונא אמר רב חלב מהותך, מלשון היתוך כדכתיב ויזוקאל נגן) כתתוך כסף בתוך כור. וכתיב ואיוב ג) ויתכו כמים. וקרבי דגים שנימוחו, נותן לתוכן שמן כל שהו ומדליק. ושנינן הני מימשכי בעייהו אבל הני לא ממשכי בעייהו. ואפילקא לקמן) דשני הני משמן דגים. לפיכך שמן דגים מזוקק הוא ודולק ונמשך אחר הפתילה ואין צריך תערובת. תני רמי בר חמא פתילות שאמרו חכמים להדליק בהן בשבת.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com